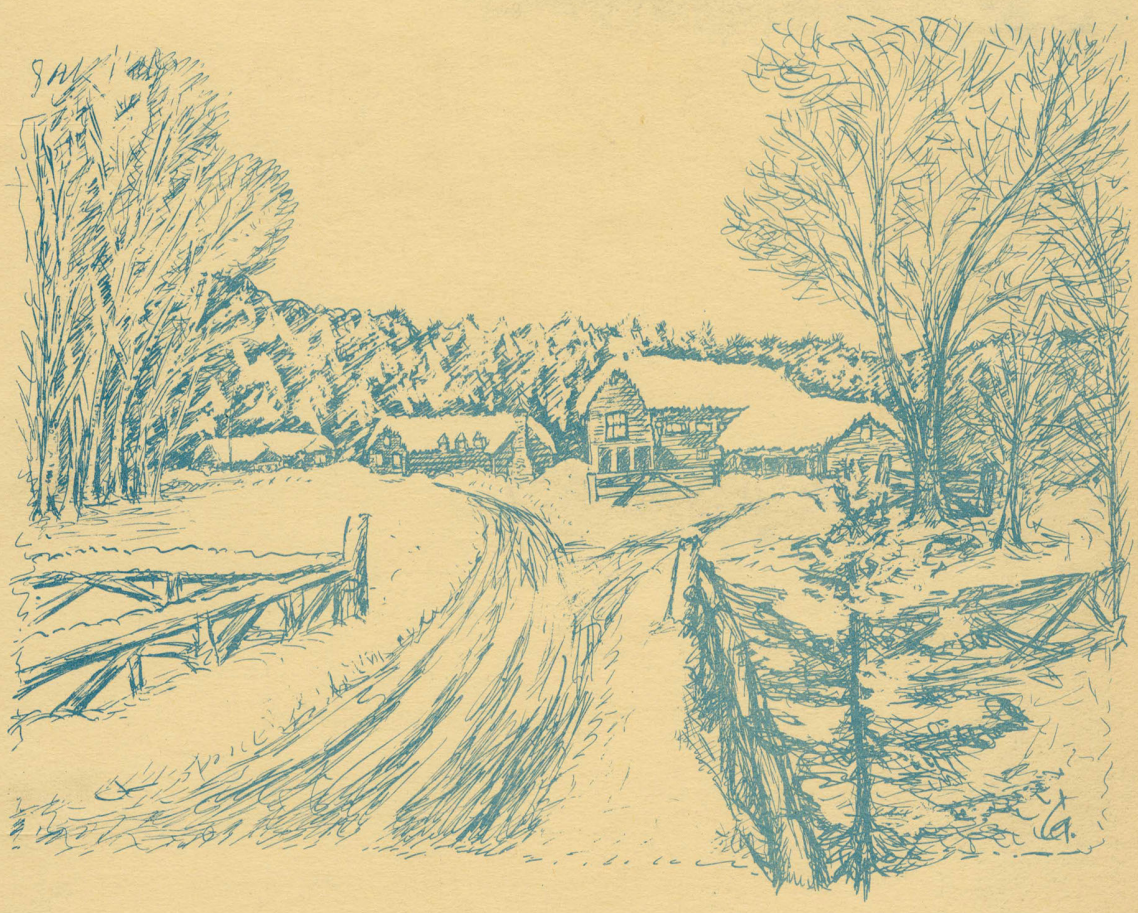
3/44

Lille Norge

AVISEN

No. 5. | Mars, 1944 | 3, Årg.

NORSKE FLYGERE

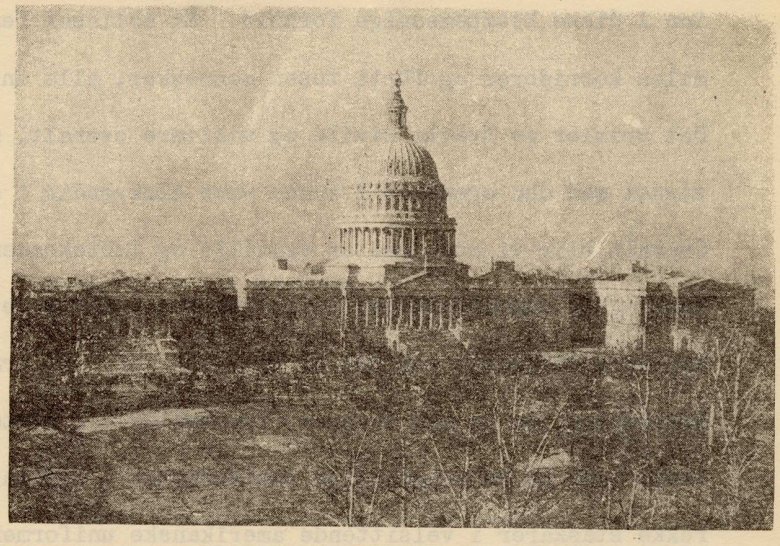
Kringom vide verda har vi fare,
berre fuglen fylgjer våre spor.
Men i sveiter skal vi bera svaret
på ei stormsky til den norske jord.
Kvar mann giv akt!
Kvar vilje på vakt!
Propellane syng opp til fest:
storm frå vest.

Utan våpen heime kjempar våre.
Skam få den som ikkje no vil slåss.
Bakom tusen mil av berg og båre
kameratar, ventar dei på oss.
Kvar mann om bord
og kursen mot nord!
Det brusar ein storm under sky:
norske fly.

Gjennom natta fram vår fylking jagar.
Som eit lyn frå himlen skal vi slå.
Over skodda ser vi, når det dagar,
Norge fritt som før bak fjella blå.
Kvar mann slå til!
Vi veit kva vi vil.
Di framtid er trygg i vår hand,
fedreland.

W A S H I N G T O N

P I C T U R E

THE NATIONAL CAPITOL AT WASHINGTON

"Last call for breakfast!"- "Last call for breakfast!" Gjennem otte tettpakkede jernbanevogner må vi trenge oss frem til spisevognen. Stor kö i spisevognen og ingen chance for frokost. En og en halv time forsinket ankommer vi endelig til Washington. Ennu en halv times ventetid för vi endelig får en bil med seks passasjerer for seks forskjellige bestemmelses-steder. "First call, please" sier chauffören. "Temporary Four, please", sier en uniformert dame i baksetet. "Temporary, Hell", sier en gammel oberst i fremsetet. "It was built for temporary quarters during the last war and it will likely be there during the next war too."

Endelig efter lang kjöring og innstallering i hotel går turen til embassaden. Her er mindre trafikk og turen går gjennem herlige boulevarder, badet i strålende februarsolskin, omgitt av imponerende bygninger som uvilkårlig bringer tankene tilbake "to the glory that was Greece and the grandeur that was Rome."

Der vaier det norske flagg med sine rene, friske farver og vi kommer inn til en masse imötekommende og elskverdige oberster og majorer, attacheer og kommandörer og venlige norske damer som trakterer kaffe og meget norsk utseende wienerbröd.

Efter konferanse med en av F.T.L.'s representanter går turen til det amerikanske krigsdepartement. Det er vanskelig for oss norske å sette oss

inn i disse kjempemessige forhold. En kollosal femkantet bygning med seksten miles korridorer og förti tusen mennesker, alle ansatt i en og samme bygning. Det vrimler av travle sivile og militære overalt, men amerikanerne er velsignet med den egenskap å kunne være elskverdig i de travleste tider. Overalt blir vi mött med en velvilje og imötekommenhet som tjener våre Washington representanter til megen ære. Der er et samarbeide med de amerikanske myndigheter som det er en lyst å se. Vi tramper milevis gjennem korridorer, op og ned trapper, fra kontor til kontor og har en utmerket lunch i en av de mangfoldige restauranter i bygningen og blir kjendt med en rekke staskarer i velsittende amerikanske uniformer. Alt personell i denne kjempeorganisasjon gir inntrykk av å kunne sine ting på fingrene og ekspedisjon av alle saker er grei og hurtig overalt.

Nogen dager senere får vi anledning å gjennemgå O.Q.M.G.'s headquarters og se de mange interessante utstillinger av militærutstyr for de amerikanske stridskrefter. På alle felter er der stadig forbedringer. Intet betraktes som for godt for de stridende. Her er også utstillinger av en mengde utstyr tatt fra japanere, tyskere og italienere, men det kommer ikke tilnærmelsesvis op imot det amerikanske .

En lengere visit til Union Station viser seg å være av stor interesse. Her er "U.S.O." (United Service Organizations) i full virksomhet. Denne består av en samlet organisasjon av alle veldedige instutisjoner som under forrige verdenskrig arbeidet uavhengig av hverandre og alle hadde egne stasjoner. De arbeider nu i fellesskap under navnet U.S.O. Og er derved istand til å være av uvurdelig hjelp til de hundrede tusener av militære som ferdes over alt i de Forenede Stater. Her er fri servering av forfriskninger, cigaretter, soveplass i fluktstol eller chaisselongues, veiledning og oplysninger av enhver art. Folk fra alle samfundslag yder stötte til dette enestående formål og har gjort så meget for soldater fra alle land.

Men inntrykket blir for mektig. Her er trafikk og en menneskemasse i ustanselig bevegelse så det blir rent en hvile når toget setter seg i bevegelse og vi vet at det bærer tilbake til F.T.L.

The Wanderer.

ÖKES SPORTSINTERESSEN VED F.T.L.?

La oss i hvert fall håpe det. Nye og uvante forhold innvirker forskjellig på oss som er her ved F.T.L. Enkelte reiser seg og andre synker. Vi skal være enig i at det kan være behagelig å gå ut å bli unnerholdt av andre, men det er svært lite utviklende. Vi skal også være enig i at en hel omplanting, hvor en så og si er rykket op med roten, fra sine vante omgivelser, ofte kan gjöre det vanskelig å holde seg våken og i vekst. Det er derfor vi håper at sportsinteressen ved F.T.L. ökes. En aktiv deltagelse i et hvilketsomhelst foretagende eller konkurranse er alltid mere konstruktivt utviklende enn passiv unnerholdning. Vi vet ingen av oss hvilke opgaver vi har ivente å om vi oparbeider litt ekstra krefter og energi for alt det som ennu ligger foran oss, så er vi enig med kronprinsens uttalelse unner hans sisste besök her at "det er netopp slike ting som trenges i de situasjonen som vi er oppe i idag, og som vil före oss frem til målet, et fritt Norge".

En av gamle kara.

NORDISK TIDENDE
NORWEGIAN NEWS — NORSKE NYHETER

Nordahl Grieg, 41, omkom i bomberaid over Berlin natten til 3. desember

Nordahl Grieg fulgte natten mellem 2. og 3. desember med på et bombetokt over Tyskland. Han deltok som krigskorrespondent og i samme fly var også en engelsk og en amerikansk journalist. Dette fly vendte ikke tilbake til England, og de tre korrespondenter blev meldt som savnet.

Denne nyhet blev ikke offentliggjort, man nærøt håp om at de savnede mu[ll] fra det med livet

Nyheten om at han var savnet, tilbakeholdt, i håp om at han var i live

ET UERSTATTELIG TAP

"Falt på slagmarken", melder Den norske Hærs overkommando i London

Nordahl Griegs død vekker stor opmerksomhet

...dingen om Nordahl Griegs ...kte stor opmerksomhet i ...g svenske aviser, svenske ...og kunstnere uttaler sig ...s betydning for norsk og ...ktning, lyrikk og drama. ...ker også hans betyd- ... hjemme- og ute- ...mhever at Grieg ... med sin pro- ... derfor blir

Glimt av mennesket og soldat Nordahl Grieg

Av Fredrik Haslund.

Nordahl Grieg hadde en umettelig trang til liv; han måtte se alle faser og forstå alle nyanser

Av LISE LINDBÆK.

Personlig tror jeg ikke dette er hverken en epilog eller en nekrolog. Jeg tror Nordahl Grieg kommer igjen. — Men jeg vil forsøke å skildre hvad han har betydd for meg av hans omtrent samtidige studiekamerater.

Da Nordahl Grieg var en tolv-års gammel gutbunge hjemme i Bergen, redigerte han klassens avis; jeg husker ikke hvad den het. Så kom "Tidens Tegn's bergensutgave, "Prommessen", og dahls hjem[me] stolt [fra] avisen.

Et stort tap for Norge — Vi hadde ikke ...å miste ham

Griegs diktning sprang frem av en sund sjel og et varmt hjerte

NORDAHL GRIEG

Av SIGRID UNDSET.

I flokken av våre unge døde går Nordahl Grieg, sangeren, i spissen, og slik kommer han til å stå for ettermannen, når historien om Norges kamp for sitt liv er blitt skrevet. — Han var bare to-og- ...første romanen ...skjebnen går videre". ...are ståhei omkring ...e sjøfolk protesterte ...orarget over det som ...e om livet ombord i en ...dampere og om sjøfolk ...lov og i havnebyer langt ...emmet. Grieg fortalte om ...vet fra en tyveårings synsvinkel, og det var en tyveåring som var bestemt på å rive ned en hel del glansbilleder av veggene til godtfolk. Boken gnistret av talent, men hvor dypt dette talentet stakk og hvor stor bæreevidde det hadde kunde ingen vite.

Han var bergenser og hadde en viss forkjærlighet for blomstrende sprog og farverike adjektiver. Da han gav ut den diktsamlingen som han kalte "Norge i våre hjerter", syntes jo vi østlendinger at sånt kan man da ved Gud ikke si. Titelen stemte oss kanskje noe ubil-

Abonnement :
1 mnd. 2 sh. 6 mnd. 10 sh
3 mnd. 5 sh. 1 år 20 sh.

NORSK TIDEND

Løssalgspris 3 pence.
Price 3 pence.
Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

Nr. 11 (347) Utgitt av Den kgl. norske regjerings informasjonskontor London, lørdag 5. februar 1944 Ansvarlig redaktør : J. Schanche Jonasen 5. årg.

NORDAHL GRIEG FALT

De vil ikke sørges til døde,
men leve i mot og tro.
Bare i dristige hjerter
strømmer de falnes blod.
„De beste". Desember 1942.

NORDAHL GRIEG var i liv og dikt og død eit fulltonande, sant og djervt uttrykk for det beste i den generasjonen, som var for ung til å vera med i forrige krigen, enno for ung til verkeleg å oppleve etterkrigsstormane, men som vakna og herdest til menn i dei pinefulle åra som førte opp til *denne* krigen og som i åndeleg felleskap med *denne* krigsungdomen vonar og trur og strir for ei ny og betre verd for den neste og — den vona døyr aldri — *siste* etterkrigsgenerasjonen.

„Slik at en annen slekt,
åpen og varm og fri,
kan mellem korn og løv
slippe å bli som vi".

★

DETTE er det inntrykket ein jamaldring, våpenbror og ven sitt att med, etter at minne og dikt av Nordahl Grieg har svive framom eins indre syn i dei dagar og veker som er gått sidan han vart meldt „missing in raid on Germany". Det er minne frå timar, dagar og veker spreidde over 20 år, — frå den tida då ein ung, litt ulenkeleg, nonchalant sjarmerande globetrotter og svermar av ein ung student rusla ikring i filologiske lese- og forelesningssalar på Universitetet i Oslo med manuskriptet til „Rundt Kap det gode Håp" i lomma, — fram til den siste kvelden i London, tre dagar før han gjekk ned : den uroleg vitale, stadig leitande, spørjande eldsjela, ein granskar av seg sjølv og andre og den merkelege verda, som han elska og trudde på så glødande trass alt : *mannen* Nordahl Grieg.

Og diktverka hans : Den saltfriske, soldirrande ungdomslykrikken hans frå hav og hei og fjell, tonande fullt ut i „Norge i våre hjerter", den lyrisk avstemte kynismen i „Skibet går videre", ungdomsdramaet hans „En ung manns kjærlighet". Så hans vandrings- og læreår, som førte han frå hissige ordskifte med stridbare engelske intellektuelle ved eit idyllisk college midt opp i veldige brytninger og omveltingar — Kina, Sovjet-Samveldet, Spania. Desse åra gav han ingen *teori* om livet og menneska. Nordahl Grieg var ingen teoretikar, han vart såleis aldri kommunist. Men dei gav han hans innstilling som kunstnar og menneske til livsverdiar og menneskeverd. „Vår ære og vår makt", „Nederlaget" er ikkje inspirert på teoretisk veg av marxistisk klassesyn eller marxistisk historieoppfatning. Dei er sprungne ut av dei same kjensler for stridande og lidande menneske som bankar i mange av dei beste dikta i „Norge i våre hjerter". Men formen — store masseopptrin, brått skiftande bilete, krasse motsetningar ofte sett grelt og skjerande opp mot kvarandre — den har han frå russisk teater meir enn frå noko anna.

Vandringa sluttar med Spania i borgarkrig, der Grieg hadde heile sitt hjarte for det nye demokratiske styret, den republikanske regjeringa, mot reaksjonen og dei fascistisk-nazistiske intervensjonsherane. Han opplevde sigeren til reaksjonen i Spania, sviket i München, alle sigrane for mørkemaktane i Europa, heile denne valdsferda mot folkestyre, åndstridom, den nasjonale sjølvrådetten, støtt og underskriven med kaldt og valent blod av feigskap, vankunne og dårlig samvet hos dei som vakt skulle vera. Det slo ut i hat hos Grieg, hat fødd av glødande kjærleik rett nok,— men likevel bittert nok til at perspektivet kom ut av lage og hogga hans fall som i vilske mot ein fiende han trudde å merke også der han i grunnen ikkje var. Berre tittelen på den romanen som sprang ut av denne stemninga hos Grieg forklårar og forsonar : „Ung må verden ennu være".

Men i denne fanatiske antifascistiske perioden til Grieg leverte han også, som ein av dei første og fremste i Norge, sviande hogg mot nazispirar i Norge. Aldri før og snaudt nok sidan er Quisling blitt så slakta og lagt på fat som i ein artikkelserie av Grieg i tidskriftet hans „Veien frem", og det skjedde på ei tid då Quisling utan at folkemeininga var for nærgåande kunne stulle med førebuingane til sitt svikarverk. Når nokon har funne grunn til å undre seg over at Grieg har stått i fremste line under *krigen*, mot nazismen, så veit dei ikkje kva dei talar om.

Då det tyske overfallet kom og krigen, som Grieg hadde ana og ottast, var ein realitet, var det trass alt ei utløysing for han som diktar. Han hadde vore ulykkeleg og oppreven over utviklinga etter samanbrotet til den anti-fascistiske fronten etter München-sviket, som førte til at Sovjet-Samveldet fall frå og til finskekrigen. Den lammande makt Quisling-sviket hadde over folket dei første krigsvekene meinte han hadde si årsak i den rådløysa dette samanbrotet skapte :

„Med angiverangst og terror
besmittet de våre hjem.
Vi hadde andre drømme
og kan ikke glemme dem".

Men likevel ! Skal tru om ikkje Grieg har tenkt på seg sjølv også, då han skreiv om kaptein Linge :

„Slitt fra sønnen i en vårnatt
fikk enhver av folkets sverm
presset inn i sine hender
hydende en rolleperm,
og hvert blad var ubeskrevet
og hver vei var mørk og blind,
og til alle kom et stikkord.
Gla gikk Martin Linge inn".

★

VÅRT folk er et fredens folk. „Vi bygde på fred som i tross". Men krigen løyste ut nye krefter hos Grieg. Kampen andlet til andlet med døds-fienden samla og forsona han med seg sjølv. Og har så sant det norske folket vunne seg nytt liv ved det blodoffer kampen krev, så har det funne sin beste tolk i Grieg for dei tankar og kjensler denne kampen har vekt. Det er den sams oppleving av kamp, død og liding som for alltid har knytt Griegs namn til den mest tragisk-dramatiske og samstundes menneskeleg største tid i vår historie.

Slik stig Nordahl Griegs liv og dikt fram i minnet. Andre vil sjå på verket hans frå andre synspunkt. Eitt av dei umiskjennelege teikn på at Grieg var ein stor diktar, som hevda den norske diktartradisjonen å slå hardt og rive djupt, var at det har stått strid om namnet hans. Og framtidige kritikarar vil sikkert kunne sette hans livsgjerning inn i ein djupare og vidare samanheng i tid og rom. Men slik står han i dag for dei som meinte dei forstod han og kjente att noko av sin eigen tvil og tru og strid gjennom *heile* utviklingsgangen til mennesket og diktaren Nordahl Grieg.

★

EIN ting står likevel fast : frå 9de april 1940 høyrde mennesket og soldaten Nordahl Grieg *heile* det norske folket til. Og fra 17de mai diktet hans : „Idag står flaggstangen naken" til det siste uprenta diktet han skreiv før si siste ferd, er han som diktar sams norsk folkeeige for alle tider. Krigsdikta hans vil leve på barne- og folkemunn så lenge det norske språket lever. Skildringane hans frå handelsflåten og dei vepna styrkane vil bli klassiske dokument frå vår fridomsstrid. Grieg opplevde på nært hald den stridande utefronten som ingen annan åndsarbeidar her ute. Og samtidig levde han med i den våpenlause, målbundne striden der heime med heile si intense, varnæme sjel. Difor er krigsdiktinga hans blitt eit samlande symbol, ikkje abstrakt opphøgt over den grå stridskvardagen, men med djupe røter i varmt stridande liv. Eit fanemerke skjelvande og blakrande, herja og slitt i stormen, men med stanga djupt i norsk jord.

Grieg ville likevel ikkje vore den har er, om det diktarmerket han har reist berre hadde løyst ut kjensler og stemninger. Det vekkjer også tankar, ikkje skiljande og kløyvande, men samlande og styrkande, nordiske og norske tankar. Grieg var uendeleg varsam og på vakt her. Si meining ville han halde fram, blank og klar. Var det ikkje mellom anna åndsfridomen vi slost for, kanskje? Men han var på livet for ikkje å skilje og kløyve. Han leita og bora seg alltid inn til den samlande kjernen i problema, til det standpunktet han meinte var det samlande norske, ikkje sett ut frå stemningar og hugskifte i dagens strid, men mot ein djupare bakgrunn, den norske åndstradisjonen. Har nokon stått si borgarprøve som fri nordmann, og samtidig bøygt seg audmjukt men stolt for det åndelege samlingskravet, så er det Grieg. Det kosta han kamp og sjølvoverwinning, og i eit par dikt som han uttrykkeleg har bedt om ikkje må kunngjerast før etter krigen, slår han til med hard hand og bitande ironi mot ting som har vekt hans harme. Dei vik ikkje av frå hans grunnsyn, det er formen og tonen som minner om visse drag i hans førkrigsdikting. Låg det her spiren til ei ny kamp-krise i Griegs dikting? Det er det nå ingen som vil kunne svare på. Ved sin død har Nordahl Grieg gitt oss, ein gong for alle *ein* målestokk både for hans liv og dikt : *„Frihet og liv er ett".*

FRIDOM — for Grieg er det ordet — som for oss alle — sjølve løysingsordet i den striden vi er midt oppe i. Sålenge folket vårt må sakne fridomen, er all tale om humanitet, folkestyre, framsteg, rett og rettferd berre maktlause ord. Før det tyske overfallet var fridomen vår så sjølvsagt at vi såg ikkje klårt den avgrunnen av menneskeleg fornedring tapet av denne fridomen ville føre til. Det er denne avmaktkjensla av tapt fridom som fyller Grieg i diktet hans „17de mai 1940".

Idag står flaggstangen naken
blandt Eidsvolls grønnende trær.
Men nettopp i denne timen
vet vi hva frihet er.

Det fødtes i oss en visshet :
Frihet og liv er ett,
så enkelt, så uunnværlig
som menneskets åndedrett.

Før dette diktet var skreve til endes, har Grieg vunne over denne avmaktskjensla, i trass og fortvilt tru :

Nå slåss vi for rett til å puste.
Vi vet det må demre en dag —

Men før denne dagen kan renne, må det kamp til, åndskamp og vepna kamp. Og denne kampen vil føre mange i fengsel og framfor eksekusjonspeletongen. Endå fleire vil falle i strid. Og, for Grieg kanskje det mest skremande : Ein må sjølv drepe, ta liv. *Det* er dei vilkår fienden byr oss, og vi må ta dei opp, om vi skal kunne leve vidare som menneske.

Opplevinga av krigen reiste difor dette hovudproblemet for Grieg : Ein må *våge* liv og *ta* liv for å vinne att sjølve vilkåret for eit verdig menneskeliv : fridomen. Men kvar skulle han som diktar stille seg i **denne** striden ? Grieg svinga her mellom ei avmakts-kjensle likeoverfor dei våpenlause åndskjemparane på heimefronten, og — ja, han brukte sjølv uttrykket *skyldfølelse* likeoverfor dei enkle sjøfolka, gastane, flygarane og soldatane som utan store ord sette livet inn i striden.

Dei der heime kunne han ikkje hjelpe med anna enn „ord som verden så foragter, ord i digt ennu mer foragteligt". Han siterte ofte desse Wergelands-orda, bittert, oppgitt, når namnet til ein ny fallen eller fengsla åndsbror vart meldt heimanfrå. Men denne avmakt-kjensla vann han over med eitt : „Fremad dog, I Sandheds helte". —

Gjennom kringkastinga kunne han nå folket der heime, og han øvde seg i dagevis og spente kvar nerve, når han skulle lesa dikta sine heim. Sjølvransakande og sjølvkrevjande som han var hadde han sjølv berre ei *von* om at fantasien og innlevingsevna hans skulle kunne bera dikta hans fullborne fram som ektefødde barn av ei trengselstid, som for folket der heime var sjølve harde, nakne livet.

Grieg hadde den store gleda dei siste månadene før han fall, å få sterkare prov heimanfrå enn nokon gong før på at denne vona ikkje var grunnlaus. Om ikkje lenge vil det bli sagt av folket sjølv og hogge i stein kva Grieg har tydd for dei som *levde* på krigs-

(*Forts. på side 2, spalte 1*)

Siste bilde av NORDAHL GRIEG

Det er nå innløpet bekreftelse på at forfatteren, kaptein *Nordahl Grieg* er omkommet under bombeangrepet mot Berlin natten mellom 2. og 3. desember 1943. Han deltok i egenskap av korrespondent med ett av de angripende allierte fly, som ble skutt ned over den tyske hovedstad, og var tidligere meldt savnet.

Av OLAV RYTTER

Nordahl Grieg

(*Forts. fra side* 1)

dikta hans gjennom trengselstida. For dei var i sanning

„Seirende i sitt språk,
skjønt hvisket med lukkede leber
under de fremmedes åk".

★

MEN det var fridomskampen på utefronten som reiste sjølve spørsmålet „to be or not to be" for Grieg. Med si skapande diktarevne makta han å slå ei regnbogebru over til folket i heimlandet. Avstanden var mindre til mennene „på dekk og dørk", til flygaren og soldaten. Likevel var denne brua vanskelegare å slå. Her var nemleg eitt skile mellom diktaren, åndsarbeidaren og soldaten: krigens harde realisme med livet som innsats. I det kallet Grieg kjente som her-skald (eit ord han ikkje likte) i den norske fridomsstriden vart det ei æressak, ja, mykje meir enn det, eit moralsk imperativ å dele kåra til dei vepna styrkane, leve og ande med dei, tenke og tale som dei, bytte dikt og draum og eventyr mot deira kvardagslege realisme og handfaste grep om saker og ting som til sjuande og sist skal vinne sigeren. Det var ikkje sensasjonstrang eller ytre fåfengd, men ein moralsk trang til å identifisere seg, gå opp i den stridande utefronten som dreiv Nordahl Grieg ut på hans ferder med dei vepna styrkane til lands, til sjøs og i lufta, og som tilslutt førde han inn i den døden han alltid hadde tatt med i rekninga frå den dagen då han valde si line.

Det var ein grunn til:

Trangen til å koma sjeleleg og åndeleg på talefot med dei der heime som trassa fengsel og død med ånd, koma *dei* nærare gjennom dødsfaren, bli ein av *dei*. Mordet på Viggo Hansteen gjorde eit voldsomt inntrykk på Grieg:

„Som et fuglefjell i flammer
føltes sinnet ved din død".

Men det heiter vidare i dette diktet, som er det vakraste og mest gripande dikt om ein *ven* i norsk litteratur:

„I angstbleke ventetimer
foran en ukjent dag,
hvor det står ingensteds skrevet
at selv skal en leve bestandig,
er blodet og smerten veket
fra dine ansiktsdrag.

For sorg er bare den avstand
som skiller oss fra våre døde.
Kastes vi frem til grensen
er veien endt i vårt sind".

Det er i dette grenseområdet mellom liv og død Nordahl Grieg har møttes med sine åndsfrendar bak mur og lås i heimland og fiendeland, og på den trygge moralske grunnen han her har stridd seg til, får krigsdikta hans vigsel av den udøyelege norske ånd i sigrande strid med mørkemaktene:

„Det lenkeforaktende havet
fostret en slekt som er fri
med sinn som ikke kan stanses".

Slik ser han *fridomen* vekse fram i havlandet Norge, som ein medfødd trang i kvar manns hjarte. Og her møtes hans syn på fridomen med hans syn på mennesket og menneskeånda, hans *humanisme*.

„Langsomt ble landet vårt eget
med grøde av hav og jord,
og slitet skapte en ømhet,
en svakhet for liv som gror".

Og i diktet „Til Sverige" heiter det:

„Gressbakken groende under vår hånd
var seiren vi ønsket for landet.
For oss ble det vekst ved en motstanders ånd
og ikke ved hans sønderskutte panne".

Mot denne groande bakgrunnen av sams nordisk arv flettar fridomsmotivet seg inn til slutt:

„Du vet at ditt land blir ikke ditt land
om ikke leller lever frie dør i Norden".

Det same natursynet på manns fridom og folkefridom, på *folkestyret* kjem også fram i diktet hans „Kongen". Det synet han her hevdar på føraren, som ein ikkje skal fylgje blindt, men av eige fritt valg, er ein djupt norsk og nordisk tradisjon. Desse to linjene kunne godt ha vore om Stiklestad-slaget:

„De gikk selv sin gang mot døden,
for de valgte, de som han".

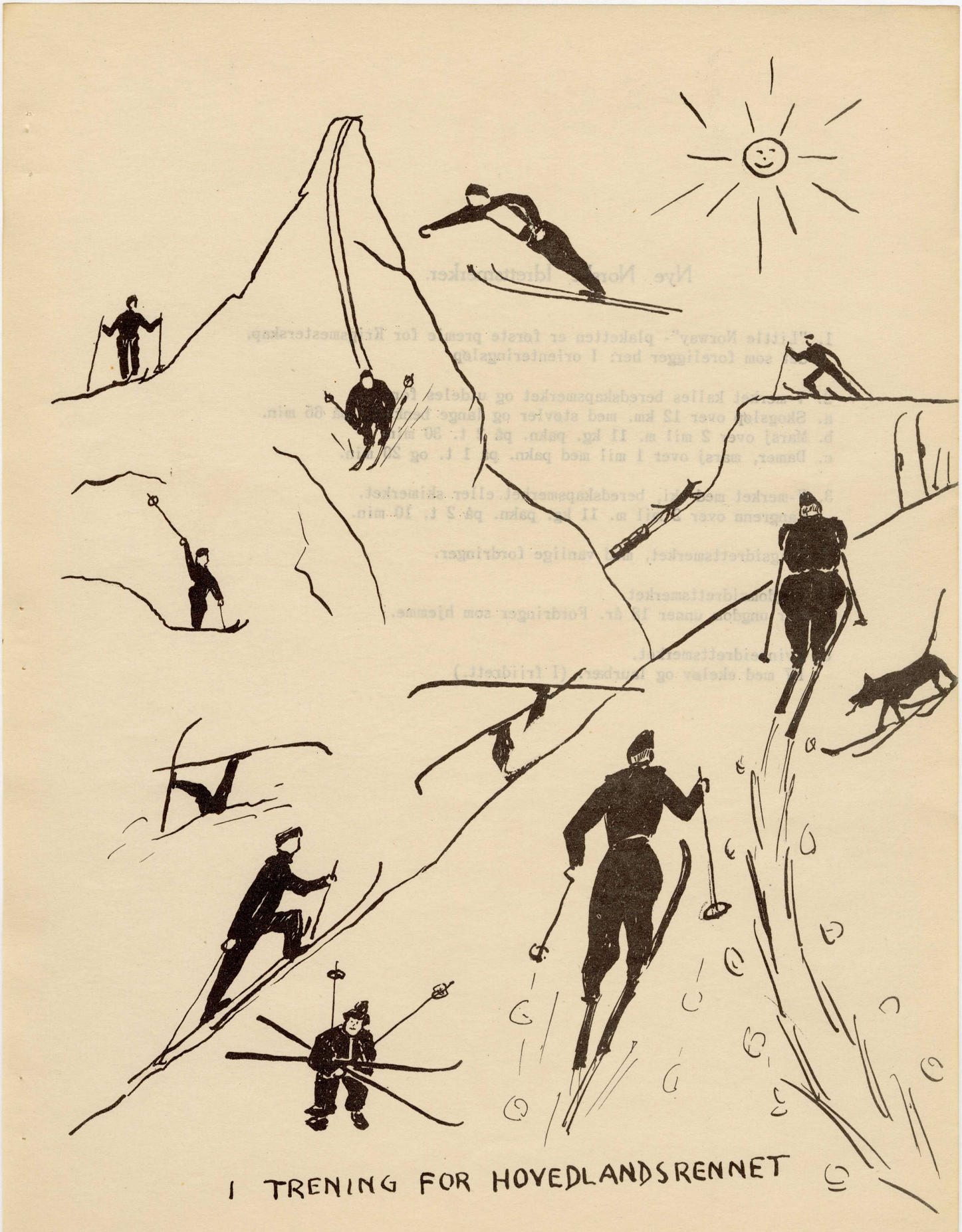
Men her også kjem naturmotivet inn, og ikkje berre som eit diktsymbol, men som eit forklårande bindeledd mellom naturvokster og det menneskelege sinn:

„Han som stod ved bjørkestammen,
i sitt hemmelige slektskap
med den bleke vår omkring seg
hadde smertelig en ømhet
for alt liv som skulle gro.
Derfor er han folkekongen
i et land hvor hver skal være
fører for sin egen skjebne,
høvding i sitt eget sind".

★

Nordahl Grieg fylgde som dei gamle skaldar sin konge og sitt folk i strid. Han stelte seg på ein stad under merket der livet var lagt i vektskåla. Men han gjorde det av eige valg, som „høvding i sitt eget sind".

„Kunsten har også rett til blodige sår som verker", heiter det i eit dikt av Nordahl Grieg. Det er ord ein Tormod Kolbrunarskald ville ha skyna.

I TRENING FOR HOVEDLANDSRENNET

Nye Norske Idrettsmerker.

1. "Little Norway"- plaketten er første premie for Krigsmesterskap, det som foreligger her: I orienteringsløp

2. V-merket kalles beredskapsmerket og utdeles for:
a. Skogsløp over 12 km. med støvler og lange benklær, på 65 min.
b. Marsj over 2 mil m. 11 kg. pakn. på 2 t. 30 min.
c. Damer, marsj over 1 mil med pakn. på 1 t. og 20 min.

3. V-merket med ski, beredskapsmerket eller skimerket.
Langrenn over 2 mil m. 11 kg. pakn. på 2 t. 10 min.

4. Krigsidrettsmerket, med vanlige fordringer.

5. Ungdomsidrettsmerket.
For ungdom unner 18 år. Fordringer som hjemme.

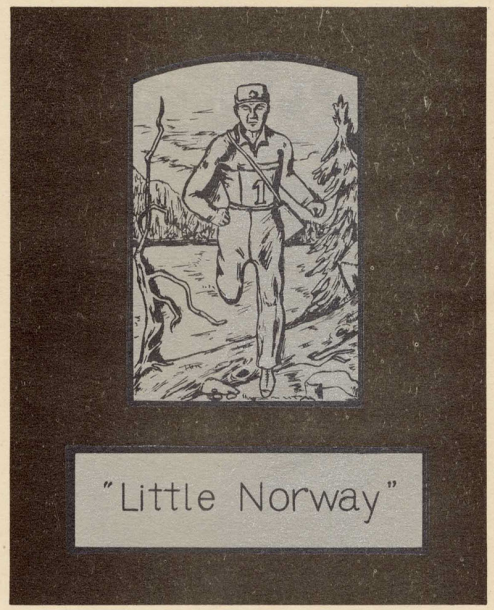
6. Kvinneidrettsmerket.
H7 med ekeløv og laurbær. (I friidrett.)

Ungdomsidrettsmerket.

Beredskapsmerket.
(Skimerket.)

Første premie for Krigsmesterskap.
(I orienteringsløp.)

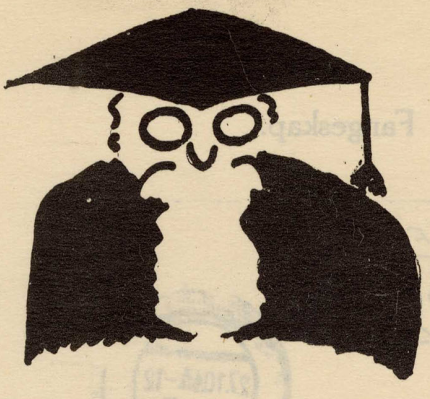
Beredskapsmerket.
(Marsj og Skogsløp.)

Kvinneidrettsmerket.

Krigsidrettsmerket.

DOCTOR HONORIS CAUSA

Av " Jærbuen "

Så kom då den store dagen! Kronprinsen skulde bli doktor, kan du veda. Kan du begribe noge sligt - doktor! Ka i himlens namn ska me no seia te 'an? Eg har altis vöre nervöse når eg sku snakka te kronprinsen. Eg veid at för sku ein altis seia Deres Kongelige Höihed, men det va så forbaskade langt at når eg hadde sagt det så hadde eg glömt ka meir eg sku seia. Men nå e eg reint fortabt. Ska me seia Deres Kongelige Doktor eller kronprinsdoktor eller ska me ret og slet kalle 'an for Doktor Olav? Dette skulde nå komme på dagsordren, det, så ein fekk veda å ein sku gjöra i ein slig ein siduasjon.

Men så gjekk me nå opp te universitede for å se ka dei sku gjöra me 'an i den derre Convocation Hall (eg veid ikkje riktig ka de namnet betyr).

Å - du kan tro der va ein masse me gamlingar! Å fine firkanta huer de hadde dei alle. Å slige fine prestekjoler me alslags fine broderinger på. Å tru du ikkje dei ga kronprinsen ein slige fine kjole ossså? Å ein fine firkanta hue fekk han ossså. Å dei sat deroppe å nikka å bokka te kverandre å helste så fint å löfta huen te kverandre i fleirfoldige timar. Å så kom der inn ein riktige gammale mann. Han trur eg e den gamlaste mann eg har sedd. Han va så gammal at der va dei så sa at han sku væra feirfoldige hundrede år. Å så handhelste han så fint på kronprinsen. Å så helste dei så fint å löfta på huene igjen å nikka å bokka. Han heidar visst Tullbok eller Mulbok eller noe sligt reint bort i væggane han derre gamlingen.

Så satte han seg ner å sovna!

Så begynte musikken å spela den kanadiske nasjonalsangen å då måtte me alle stå rett op å ner for å være höflige mot kanadierne. Å når dei va færdige me den begynde dei å spela "ja vi elsker". Men då kan du tru han derre gamlingen vågna! Han stagga på beina å ville holle tale å nogen norsk nasjonalsang de ville ikkje han höra på - nei, ikkje han! Men teslutt så tog ein anen gammale mann, så ossså hadde slig ein fine hue, å snakke te 'an å da blei de endeligen stilt så ein kunne höra musikken.

Etter de så löfta dei alle på dei löine firkanta huene sine å helste så fint på kverandre å bokka å nikka. Å så va der nogen så handhelste så fint på kverandre igjen så de va stor stas. Å så talte kronprinsen å så helste dei alle fint me huene igjen å så leide dei den derre gamlingen ud å så va kronprinsen doktor.

Eg sku seia de va fint!

Brev fra Norsk Fenrik i Tysk Fangeskap.

PAR AVION — MIT LUFTPOST

Kriegsgefangenenpost

~~Par Avion~~ Mit Luftpost

~~Par Avion~~ Postkarte

By Air

GEPRÜFT 93

27.10.43-12

Taxe perçue

RM. Pfg.

Mrs. Gertrude Van Meter,

Gebührenfrei!

Absender:

Vor- und Zuname: JAN STAUCO. 2/LT.

Gefangenennummer: 747

Lager-Bezeichnung:

M. STAMMLAGER LUFT 3

Deutschland (Allemagne)

~~Empfangsort:~~ 2638 Lenape Rd.

~~Straße:~~ Philadelphia, Pennsylvania,

Land: U.S.A.

Landesteil (Provinz usw.)

1063 CENSOR

Received Feb. 12th 1944.

Kriegsgefangenenlager

Datum: 15/10-43.

Dear Mother, I have received two more (February and March) letters from you. A thousand thanks. The communication with the States seems to be very bad as I better receive your card giving Xmas greetings. I am prepared to spend another Xmas over here but you never know when this war can end. It will be unbelievable when we all can come to our homes in peace. I expect to hear from Knut one of these days and I hope he is O.K. - I hope you are well and I am looking forward to see you in person one time. A merry Xmas and a happy new year is wished you by

NÅ KOMMER DE FRA SVERIGE, - AND HOW!

Det var militært patruljelöp på Vesle Skaugum, og alle avdelingene i Lille-Norge deltok med hver sine lag. Det aller nyeste elevkullet på Flygeskolen deltok også, og deres lag vant hele patruljelöpet!

Det var ingen som kjente noe större til disse karene utenom det at de var kommet rett over fra Sverige ganske nylig, og at de fleste av dem ikke haddevært ute av Norge så svært lenge heller. Så her var det så å si hjemmefronten som hadde meldt seg og slått utefronten rett ned i stövlene i militært patruljelöp. Den hadde deltatt med to firemannslag, som var blitt henholdsvis nommer ett og nommer seks, og A-laget hadde til og med ledet overlegent i skytingen. Befalslaget, som tellet instruktörer i militære ferdigheter, måtte nöye seg med annenplassen, og her må skyndsomt innskytes, at de leverte et meget godt löp. Det var bare det at gutta fra Sverige var enda bedre, og da kan det være av interesse for oss å kikke litt nöyere på disse karene.

Flyelevene er liksom leirens "gromgutter". Det er for deres skyld at hele maskineriet er i gang. Hvad resten av personalet i Lille-Norge driver med, enten det nå er på verksteder eller kontorer, på kjökken eller i leirarbeid, så er det i förste rekke for at flygere skal bli sennt overseas med jevne mellemrum, og hvert nytt kull som begynner på Flygeskolen er selvsagt gjenstand for atskillig oppmerksomhet fra de andre soldatenes side. Dette siste kullet hadde gjort et godt inntrykk. Det var et mer ensartet preg over det enn vanlig er, av godt utdannede, fysisk vetutrustede tyveåringer. De "så ut " som flygere.

Tilflytningen av personell til Lille-Norge har foregått i en rekke klart adskilte stadier. Först var det flygevåpnets egne folk, så sjögutter og krigsisolerte nordmenn fra Statene og Syd-Amerika. Så kom de hjemmefra

"the easy way" via Russland og Japan og Sydafrika og India, og dernest nordlendinger fra Målöy-raidet og vestlendinger og östlendinger "the hard way" over Nordsjöen. I mellomtiden hadde vi sent flyavdelinger overseas, og så begynte kara og komme tilbake derfra, noen for å bli flygere hvor de för var mekanikere eller annet.

Nå har vi håp om Patruljelöpet gir oss en behagelig forsmak på hvad vi kan vente oss av guttene fra Sverige.

Karene i Lille Norge har ett kantinefond, som vokser pent og rikelig, og gaver fra norsksinnede privatfolk i Statene og andre steder, og gjennem overskuddet på iskremen og sigarettene som soldatene setter tillivs fra sitt eget utsalg for slike livsfornödenheter, men disse fond blir jo aldri tillatt å bli liggende som död kapital. Ganske pene belöp blir med jevne mellomrum sendt over til kammeratene som ligger i England, og som på langt nær har det så godt som soldatene på denne siden. Og endel större pengeforsendelser har gått til idrettslige formål blandt norsk ungdom i Sverige. Nå viser dette seg å ha vært en bra pengeanbringelse.

Vi avlegger et besök i brakka til flykullet fra Sverige, for å få litt nöyere beskjed om disse pengene som ser ut til å kaste så mye av seg. De er midt oppe i en pussvisitasjon, som hörer til en flyelevs mere hyppige plager, og alle mann er travelt optatt med å arrangsjere sin utstilling av skjorter, sokker, geværdeler og alt det andre som kommer inn unner utleverte effekter, og som til enhver tid skal holdes i puss og orden. Men det blir da til etslags intervju allikevel.

Jo, sier en Oslogutt, angående disse pengene, så skulde jeg hilse og takke så meget fra kara i Uppsala. Der er en stor leir for utdannelse av idretsledere blandt de norske flyktninger, og

praktisk talt alt utstyret der er innkjöpt for midler som er kommet herfra. Det er forresten ganske betegnende at premien for Krigsmesterskapet i forskjellige idrettsgrener derborte kalles "little-Norway-plaketten".

Kjenner folk derborte meget til Lille-Norge?

Ja, Lille-Norge hörte jeg allerede en god del om hjemme i Norge. Å komme hit er den store drömmen for oss alle. Men til å begynne med gikk det mange rare rykter. Blandt hörte jeg at flygerne herborte gikk med röde toppluer, og jeg vet bestemt at jeg hörte snakk om at "nisseluebevegelsen" hjemme ble startet av den grunn! Ellers tror jeg at de fleste har sånn temmelige god greie på hvad som foregår her, og hvem som er her. Og alle er meget stolte av det norske flygevåpnets innsats i kampen mot fienden.

Svarer Lille-Norge til forventningene?

Jo absolutt. Leiren her og spiriten blandt gamlekara er helt på höyden.

Om seg selv forteller han at han stakk ut av Norge sammen med sin far for flere månter siden, og at hans mor og to yngre söskен lyktes i å slutte seg til dem i Sverige noen tid etterpå. Detaljer fra flukten nytter det lite å spörre efter. Likeså grunnen. Det gjelder forrresten alle disse karene at de har lært så inderlig vel kunsten å holde kjeft. Og det slår oss at det er noe vi på denne siden ligger langt tilbake i.

Hvordan liker dere "battelsuiten" som vi bruker her?

Den mest praktiske uniformen vi har sett. Langt bedre enn tyskernes, og der er mer sveis på den enn de svenske uniformene. De har så lange jakker, at de ser ut som svingpjatt.

"Svingpjatt", får vi vite, er svensk for jitterbugs, og det framgår da at "zoot-suits" ikke er no ukjent begrep derborte heller.

Dere snakker östlands hele gjengen. Er det vesentlig Oslo-folk som kommer seg over til Sverige?

Det er en mengde flyktninger fra Östfold. Også nordlendinger og lapper. Det er forresten pussig med lappene. De innfinner seg i Stockholm i fullt lappe-utstyr med pesk og greier. Og de kommer op i de rarste situasjoner med biler og elevatorer og slike nymotens ting. Også er de så sjenerte. Det går historier om at de insisterer på å ta badstubad med klærne på.

Lappene begynte å flykte fra Norge da tyskerne vilde ta reinen, og de bröt da op med familier og husdyr. Kuer og rein. Karene er forövrig fulle av lovord om lappene, som ofte har utfört et strålende arbeid for flyktninger i fjellet nordpå, og som av den grunn har måttet undslippe selv.

De fleste flyktningene i Sverige har vel kommet over av politiske grunner?

Ja, men det er jo endel som bare har reist dit for å få leve bedre.

Det er tydelig å merke at slike folk ikke står höyt i kurs. Hvis de ikke har kommet ut av Norge med Gestapo i helene, og med unnergrunnens hjelp, er det tydligvis ens forbannede plikt å holde seg i Norge, og gjöre så mye ugagn for tyskerne, at en tilslutt erhverver seg en legitim grunn for å flykte.

Også er der jo en del quislinger som forsöker seg derborte, da, blir det vidre opplyst. Men dem har vi en spesiell framgangsmåte med. De greier seg kanskje en tid, men för eller siden dukker der jo opp andre flyktninger som kjenner til dem fra för, og så vanker det juling. Av og til så forsvinner de forresten. Ganske sporlöst.-

Hvad er det som skjer med en mann når han kommer over svenskegrensen?

Jo, det blir en tid å sirkulere blandt myndighetene, norske og svenske, til ens forhold er behörig bragt på det rene. Så blir en sent på skauen for en seks månters tid av den svenske sosialstyrelse. Deretter kan en gå inn for studier eller annenslags utdannelse. Nordmennene har en rekke leire over hele Sverige, for slike formål.

En av karene forteller at för han ble sent over til Kanada hadde han studert kjemi i Uppsala, og hadde nettopp begynt på sin tannlegeutdannelse i Stockholm.

Vi kommer med det uundgåelige, og litt triville spörsmålet, om svenskenes holdning overfor de norske flyktninger, og får til svar at svenskene er meget sympatisk innstillet, men at endel små rivninger selvsagt forekommer. Blandt annet har enkelte svensker den oppfatning at nordmennene lever på svenskenes bekostning. Det er jo noe vi har oplevet i Kanada også, at kanadiere har gitt norske soldater slengord i samme retning. Men dette skyldes selvsagt bare individuell vitenhet om det faktiske forhold at nordmennene i utlendighet står helt selverhvervende på egne nasjonale midler, i Sverige som i Kanada. Opplyste folk alle steder står helt i sympati med Norge, og svensk presses, og de svenske studentenes reaksjon overfor tyskernes senere overgrep hjemme i Norge, hörer jo til de gledeligste vennskapsbeviser vi har sett i det siste året.

Et par av karene har hatt noen ganske interessante opplevelser for seg selv, idet de har ligget internert som mannskap på de norske båtene som lå i svensk havn ved krigsutbruddet. Deres opplevelser kan dessverre ikke offentliggjöres ennå, da de står i nöye tilknytting til meget delikate internasjonale spörsmål. De har gjennemgått hele den forvirrede "kvarstands-saken", hvor quislingrederne gikk så langt som til å senne skipsmannskaper for å overta båtene, för de ble lovlig overdratt til de norske myndigheter, og senere overtatt av det britiske sjöfartsministerium.

Men hele tiden har de ligget i svensk havn med båtene, avlönnet etter krigstariffer, og vært vitne til det tragiske fluktforsöket hvor ti båter dro samtidig, hvorav bare to nådde England, og to kom tilbake, Flere forsök på å slippe ut har vært oppgitt ved den svenske territorialgrense.

Det later til at tyskerne holder uvanlig skarpt oppsyn med disse båtene, og å hindre at de slipper ut, gir inntrykk av å være mer av et prestisjespörsmål for dem enn noe annet.

Blandt annet av interesse fra livet blandt nordmenn i Sverige, er at der aldri brukes navn. Alle som er der går under sitt flyktninge-nummer, og flyktningenumrene nærmer seg nå tredve tusen. Dette gjelder kvinner og barn såvelsom menn.

Når talen faller på tilstanden hjemme i Norge, vil de sist ankomne ikke ut med meget. Det er så mye som står på spill, og en liten opplysning kan före til avslöring av store interesser.

Det er gledelig å merke seg at blandt folk som har levet så lenge i vårt krigsherjete land, finnes slike flotte, spreke karer som disse flyelevene. Det gir håp om at folkehelsen ikke er helt nedbrudt ennå. Alle de redselshistoriene vi her ute får hjemmefra kan virke nokså deprimerende på oss, akkurat som om vårt virke her skulde gå ut på å bringe gravstötter med oss for dem derhjemme når vi har fått gjort vårt til å drive tyskerne ut igjen. Det gir liv i vårt arbeid, og vi kan håpe på å få stå side om side med et tross alt kraftig og herdet folk i gjenoppbyggingsverket etter krigen, og at vi ikke skal finne bare materielle og menneskelige ruiner når vi kommer. Men det kommer også fram at det er på höyeste tid at befrielsen skjer.

"Unge folk,"sier en av guttene, "klarer seg så nogenlunde. Riktig mett kjenner en seg jo aldri, og der er mye sykdom på grunn av urenslighet og underærnæring. Men det er hardt for småbarn, særlig blandt industribefolkningen. Og gamle folk lider meget. Alle gamle mennesker dör nå.-."

Om tyskerne forteller de, at de er atskillig nedsatt både i kvalitet og moral fra den standard som hersket i begynnelsen av krigen. Spenningen og nervösiteten fra de siste krigsbegivenheter gir seg utslag i hysteripregete individuelle tilnærmelser til nordmennene på den ene siden,

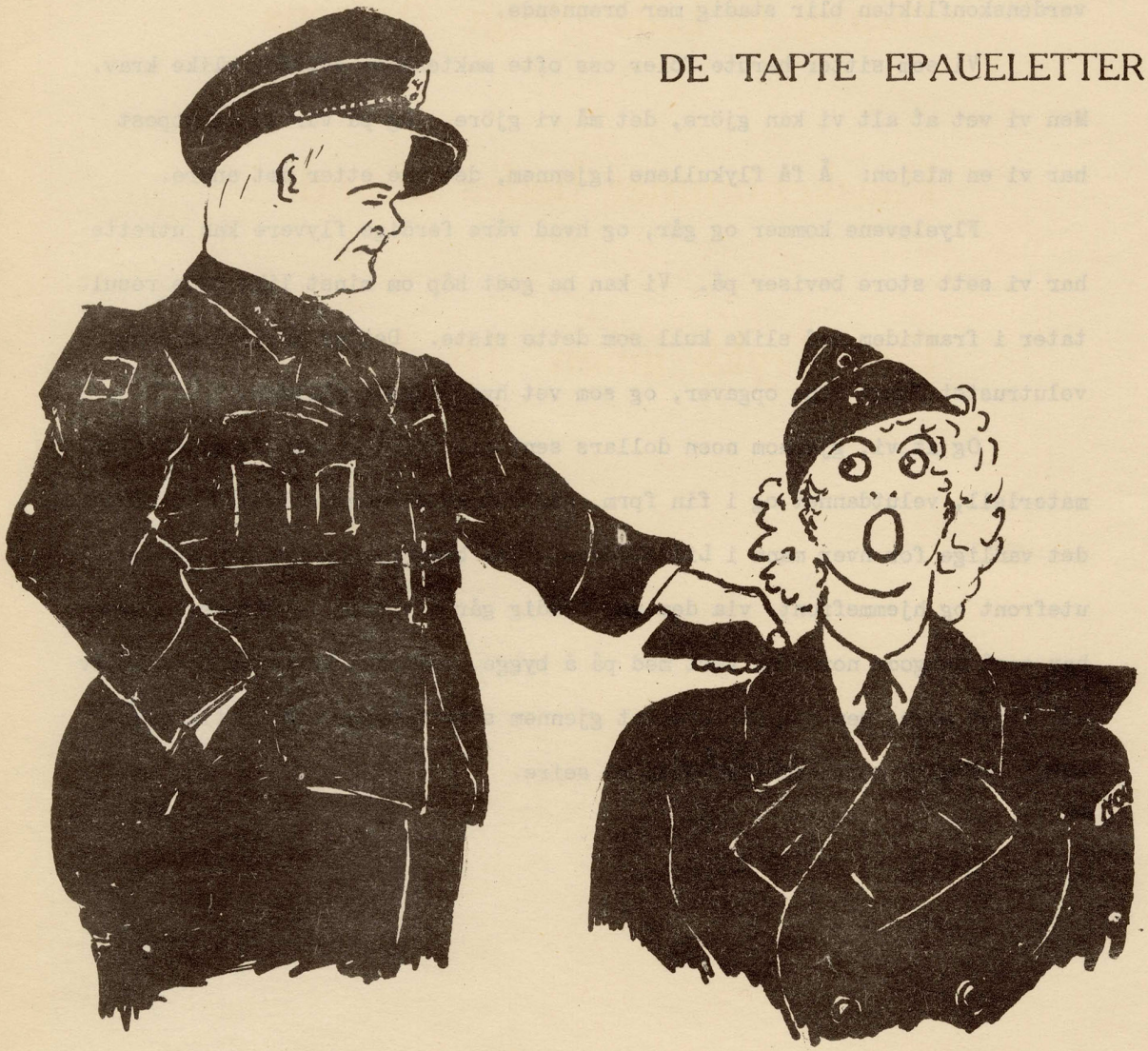
og like hysteriske nye voldsovergrep fra besettelsesmyndighetene på den annen side. Nervepåkjenningen på den norske sivilbefolkning unner det hele kan lettere tenkes enn beskrives, og håpet om en snarlig avgjerd i verdenskonflikten blir stadig mer brennende.

Vi som sitter herute föler oss ofte makteslöse overfor slike krav. Men vi vet at alt vi kan gjöre, det må vi gjöre. Og på vår lille utpost har vi en misjon: Å få flykullene igjennem, det ene etter det andre.

Flyelevene kommer og går, og hvad våre ferdige flyvere kan utrette har vi sett store beviser på. Vi kan ha godt håp om minst like gode resultater i framtidem med slike kull som dette siste. Det er karer som står velutrustet foran sine opgaver, og som vet hvad kampen gjelder.

Og at vi, gjennom noen dollars sent til Sverige, kan få slikt elevmateriell, velutdannet og i fin fprm, gir det en personlig interesse utover det vanlige for hver mann i Lille-Norge. Det bygger en sterk bro mellom utefront og hjemmefront, via dem som stadig går å venter i Sverige, og den har også de gode nordmenn vært med på å bygge, som ikke har kunnet ta aktiv del i det hele, men som har stöttet gjennem sine stadige bidrag til vårt verk. En slik norsk enhetsfront, må seire.

DE TAPTE EPAUELETTER

"Sic Transit Gloria Mundi."

Bidrag til Lille Norge Avisens

Paaskenummer bedes tilsendt

Foto-Trykk innen 18. Mars.

Red.